

130-ті РОКОВИНИ УКРАЇНЦЯ ІВАНА ФРАНКА. ОБРАЗ ІСЛАМУ У СЛОВ'ЯНСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ

Ця замітка з'явилася 5 вересня 1986 року в ліванській газеті "ас-Сафір", що видається в Бейруті. Автор її Нізар Дагер досить активно вивчав російсько-арабські культурні зв'язки і має цілий ряд публікацій. Знайомство з українською орієнталісткою і перекладачкою Т.М. Лебединською привернуло його увагу до "українських сюжетів": він писав про відзначення ювілею М. Нуайме в Україні, про виставку малюнків Івана Труша в Бейруті та ін. Його публікація містить ряд зрозумілих неточностей: ясно, що праця І. Франка з'явилася не в Росії, а в Австро-Угорській імперії і що це не книга, а просто дослідження. Крім того, у нього помітне певне перенесення елементів образу Тараса Шевченка на І. Франка.

Ю.М. Кочубей

ЦЬОГО року (1986) Міжнародна організація ЮНЕСКО відзначала сто тридцять річницю від дня народження Івана Франка, українського письменника і митця. Ось слово з цієї нагоди про нього.

В Московському районі міста Ленінграда, де проживає українська письменниця і перекладачка Тетяна Лебединська, я зустрівся з нею, щоб побачити зблизька книжки, перекладені з арабської на українську. Мене охопило почуття захвату і поваги, коли я тримав у руках переклади творів покійного палестинського письменника Гассана Канафані. Але захоплення стало ще більшим, коли з цікавості поглянув на книги і посібники, що лежали на столі, і на те достойне місце, де лежав примірник Священного Корану і деякі джерела. І в додаток до сказаного не буду повторювати того, що казав раніше. Моя цікавість врешті вгамовується розповіддю про її інші плани перекладів, лекцій та завдання, які має намір здійснити. На

الذكرى ١٣٠ للأوكراني إيفان فرانكو صورة الاسلام في الأساطير السلافية

إيفان فرانكو

تحتفل منظمة الاونسكو هذا العام (١٩٨٦) بالذكرى المئة والثلاثين لولادة إيفان فرانكو، الكاتب والرسام الأوكراني، هنا كلمة عنه للمناسبة.

في الحي الموسكوبي من مدينة لينينغراد حيث تقطن الكاتبة المترجمة الأوكرانية تيتانا ليدنسكي، التقيتها لارى عن كنب آخر الكتب المترجمة من العربي الى الأوكرانية، فغمرتني شيء من الإعزاز حينما وضعت بين يدي أعمالا مترجمة للكاتب الفلسطيني الراحل غسان كنفاني، ولكن انهماكها بشيء آخر زاد من فضولي للاطلاع على ما وضع على المكتب من كتب ومراجع حيث وفي مكان لائق وضعت نسخة من القرآن الكريم وبعض المراجع، وللحق اقول انني لم اصادفها من ذي قبل، وينتهي بي الفضول لتتحدث عن آخر اهتماماتها في الترجمة والمحاضرات والمهمات التي تنوي القيام بها، لنصل بالحديث الى تحضيرها محاضرة عن الكاتب والرسام والشاعر الديمقراطي الأوكراني إيفان فرانكو، حيث من المقرر أن تحتفل اليونيسكو بالذكرى الـ ١٣٠ لميلاده ولأهمية الحدث تاكدت ان الأمر يعنيننا جميعاً. ان في أحد مؤلفاته باب عن محمد... في روسيا.

هذه الكتابة لإيفان فرانكو عن النبي محمد حيث كانت منتشرة في روسيا ما قبل الثورة. بحث نشر في كتيب صغير سمي بحكايات عن محمد عند السلافيين، ولقد رأى البحث النور بعدما درس إيفان فرانكو وتفهم المعطيات العملية الفنية بهذا الموضوع في اللغات السلافية والأوروبية الغربية ودرس أعمال المؤرخين العرب كابن اسحاق والمسعودي والطبري حيث قيمهم الفنان عالياً كمراجع أول للبحث التي بواسطتها ابتداء من القرن العاشر وحتى الثالث عشر، تمت مختلف الاتصالات مع شعوب الشرق الأوسط التي اعتنقت الإسلام، احدى هذه الطرق كان من خلال المناطق الجنوبية (روسيا، بلاد الصرب ويغاريا، وهناك طريق ثان من خلال اسيا الوسطى. اما الطريق الثالث فكان من خلال أوروبا الغربية حيث تحققت بواسطتها بعد عدة قرون انتشار الترجمات من اللغة

نزار ضاهر

закінчення розповідає вона про підготовку до виступу про українського письменника і митця, революціонера і демократа Івана Франка, бо ж ЮНЕСКО прийняла рішення про відзначення 130-річчя від дня його народження. Та найголовніша справа, про яку зараз турбується, – справа дуже важлива. Бо серед перших творів Франка – дослідження про "Мухаммада... в Росії".

Ця книжка Івана Франка про Пророка Мухаммада була опублікована в Росії до революції. Дослідження було надруковано книжкою невеликого розміру під назвою "Розповіді про Мухаммада у слов'ян" ("Причинки до легенди про

Магомета у слов'ян" – оригінальна назва. – Ю.К.) і побачило світ після вивчення та осмислення Іваном Франком матеріалу з цієї царини: творів наукових і художніх, слов'янськими і західноєвропейськими мовами, а також праць арабських істориків, таких як Ібн Ісхак, аль-Мас'уді і ат-Табарі, які він використав як першоджерела для свого дослідження. З початку своєї розвідки автор аналізує матеріали з десятого століття до тринадцятого. В цей час кількома шляхами відбувалися різноманітні зв'язки з народами Близького Сходу, які прийняли іслам. Першим із таких шляхів був південний – Росія, Сербія, Болгарія. Другий шлях – з Центральної Азії, а третій шлях – із Західної Європи, після того як через кілька століть було здійснено публікації перекладів з арабської мови.

У нього все побудовано на глибокому різнобічному науковому аналізі. Цитував Іван Франко детально і з відповідними поясненнями "Життєпис Пророка Мухаммада", який вже давно став подібним до міфу. Видатне місце відвів автор Фатимі, дочці Пророка і дружині імама Алі, та його мечеві

(Зу ль-Фікар). Після цього детальна розповідь йде про перебування у святому монастирі на якійсь горі на арабській землі і дещо про відвідання батьком Пророка цього монастиря. Далі він не подає подробиць, і тому важко дізнатися про місцезнаходження цього монастиря. І все, що стосується образу Пророка у слов'ян, подається в такому дусі... Він художньо розповідає про Пророка Мухаммада (хай Аллах благословить його і привітає), про ісламську віру і про заборону у мусульман пити вино.

Івана Франка у праці про іслам підтримував його близький друг, сходознавець, академік А. Кримський, котрий жив і працював довгі роки в кінці минулого століття у Лівані. Висловлюємо йому подяку за те, що так направляв Івана Франка як сходознавець при підготовці книги (Лист А. Кримського Іванові Франкові).

Наприкінці дослідження Іван Франко говорить: "З точки зору науки мало що лишилося із слов'янських міфів про Мухаммада, але те, що лишилося, варто серйозної уваги як залишок важливого культурного феномену".

НИЗАР ДАГЕР